

raznim oblastvom ter je sploh zastopnik teh društev, katera so se vsa podvrgla kontroli deželnega odbora. V tej lastnosti sklicuje deželni odbor sem ter tje tudi občne shode članov nižjeavstrijskih posojilnih društev, kateri so vedno dobro obiskani ter bistveno pripomorejo, da se ohrani enota in enakoličnost sistema in poslovanja.

Solnogradsko. Pospešitev ustanovitve hranilnic in posojilnic po sistemu Raiffeisen omejena je bila edino le na dovoljevanje brezobrestnih, v 10letnih obrokih povračljivih posojil po 100 gld. iz deželnega zaklada v svrhu poplačevanja stroškov za prvo opravo posojilnic; za bodočnost pa se namerava vpeljati perijodična revizija blagajnic ob deželnih stroških ter deželnemu odboru izročiti zastopništvo vseh blagajnic.

Štajersko. Deželni odbor je izdal navodilo za poslovanje hranilnih in posojilnih društev po Raiffeisenovem sistemu. Dežela dovoljuje brezobrestna posojila v svrhu olajšave stroškov za prvo opravo v zneskih po 50 do 250 goldinarjev, kakor tudi v svrhu dobave prve glavnice po 3% obrestna posojila v najvišjem znesku 2000 gl. V ta namen bil je deželnemu odboru dovoljen kredit 100 000 goldinarjev. Vsa društva, ki prosijo za podporo iz tega kredita, podvržejo se s tem višjemu nadzorstvu deželnega odbora. Ta mora društva pri njihovi ustanovitvi podpirati s svetom ter njih poslovanje vsako leto pregledati. Posvetovanje pri ustanovitvi društev in pa revizija izročila se je za sedaj uradniku dež. knjigovodstva.

Tirolsko. V svrhu ustanovitve hranilnic in posojilnic po sistemu Raiffeisenovem dovolil je deželni odbor prispevke, in sicer: 1.) za ustanovitev posameznih hranilnih in posojilnih društev, 2.) za plačevanje stroškov revizije in nadzovanja, 3.) za ustanovitev centralne blagajnice vseh nemško-tirolskih Raiffeisenovih društev, katera ima kot centralni izravnalni urad poslovati med posameznimi društvi.

Dovolitev podpore določeval je deželni zbor vsako leto posebej ter znaša ista od leta 1892. dalje za nemški del dežele vedno po 3000 gld. Primeren prispevek je bil dovoljen tudi za italijanski del dežele, kjer pa se zaradi bistveno različnih razmer nahajajo še drugi zavodi: banca cooperativa in banca popolare.

V svrhu pokritja ustanovilnih stroškov, sosebno naprave poslovnih knjig dovoljujejo se podpore do 250 gld. (Dalje sledi.)

Poučni in zabavni del.

Benjamin Aptorp Gould.

Dne 26. novembra lanskega leta umrl je slavni ameriški zvezdoznanec B. A. Gould, na naslednjih nekega nesrečnega padca. Rojen je bil Gould v Bostonu dne 27. septembra 1824. leta in se je izobrazil v latinski šoli, pozneje pa na Harvardovem kolegiju v Cambridgu, kjer je 1844. leta z odliko napravil doktorski izpit iz

matematično-fizičnih predmetov. Ko je bil nekaj časa učitelj, se je popolnoma posvetil znanosti.

Leta 1845. šel je v Evropo, da se je na greenwiški, pariški, berolinski in gotski zvezdarni bavil z zvezdoznanstvom. Leta 1848. se je vrnil v Ameriko in se je udeležil premerjevanja ameriškega obrežja. Pokazal je veliko nadarjenost in je metodo brzojavne določbe prekoatlanskih dolgostnih diferenc jako izboljšal.

1850. je ostavil v Cambridgu časopis „Astromical Journal“ in je postal 1856. ravnatelj zvezdarne v Albanyju. Zastonj si je prizadeval, da v korist znanosti ohrani zavod, katerega je brezplačno vodil. 1858. se je odpoval ravnateljstvu in se je v Bostonu bavil samo z zvezdoznanskimi deli.

Leta 1865. je Gould preiskal južno nebesno poloblo. Za to podjetje so sprva hoteli dati denarja prijatelji njegovi v Bostonu. Naposled se je pa za stvar zavzel argentinski minister in pozneje predsednik argentinske republike Sarmiento in podjetje se je uresničilo, ko jo je privedlo 1870. do osnove narodne zvezdarne v Cordobu, kamor je Goulda poklicala argentinska vlada. Osnova te zvezdarne je zatorej pomenljiva, ker ž njo se še le začnjenja preiskavanje južnega neba, česar se je Gould z vso marljivostjo lotil. Petnajst let je Gould deloval v Argentiji. Bavil se je s popisovanjem južnega neba, katero delo ni bilo lahko. Napravil je seznam vseh južnih zvezd do 7. velikosti. Gouldova druga zvezdoznanska dela so izšla v Cordobi v 15. zvezkih. Poslednji zvezek izšel je le malo pred smrtjo njegovo.

Poleg drugih stvari se je Gould posebno bavil s fotografiranjem neba in je rabil to sredstvo za natančnejše zvezdoznanska merjenja. On je bilj jedin začetnik v v tem oziru. V Cordobi je bil napravil nad 7400 fotografij raznih zvezdnih skupin. Na teh fotografijah jih je studiral. Ko se je v Boston povrnil, je bil zopet 1885. l. začel izdajati svoj zvezdoznanski list, ki od leta 1861. ni več izhajal.

Poučni in zabavni drobiž.

Deset narodnih zapovedi. Tržaška „Edinost“ priporoča z ozirom na sedanje ondote razmere, da Slovenci spolnujejo naslednje narodne zapovedi: 1.) Spoštuj in ljubi svoj narod iz dna svojega srca vse dni svojega življenja. 2.) Ne zatajaj nikdar svoje narodnosti niti doma niti v javnosti. 3.) Uklanjaj se vedno narodni disciplini. 4.) Brani in ljubi svoje narodne voditelje. 5.) Ne prestopi nikdar praga svojih sovražnikov in ne daj jim zaslužka. 6.) Ne delaj sramote milemu narodu s surovim obnašanjem, vedi se ob vsaki priliki možato in odločno. 7.) Podpiraj vedno le svoje rojake — trgovce, obrtnike, zdravnike, odvetnike itd. Ako podpiraš svojega nasprotnika, pomagaš zatirati svoj narod, rediš gada na svojih prsih, ki te skuša s svojim strupom za veke pokončati; s takim dejanjem prodajaš rod in sebe v sužnost. 8.) Ne sovraži svojega brata, Slovenec je kakor ti, če tudi je v mišljenju kaka razlika. Medsebojni prepir naj popolnoma izgine s slovenskih tal. Delajmo vsi za enega, eden za vse. 9.) Ne oziraj se po dekletih nasprotne narodnosti, ker, ako bo kedaj tvoja žena, boš ti njen rob, tvoji otroci pa narodne izdajice. 10.) Ne imej poželenja nad blagom nasprotnika. Tudi ako ga hočeš,

ga moraš slano plačati. Pusti ga, če je še tako lepo. Če te nasprotnik kliče v svojo prodajalnico, pokaži mu hrbet.

Mejnarodno zrakoplovje. Mejnarodni aeronavtični odbor je priredil dne 13. maja ob 1/2 4. uri popoldne iz Pariza, Strasburga, Berlinā in Petrograda mejnarodno zrakoplovljenje. Spustili so se štirje zrakoplovi (baloni) brez ljudi, več zrakoplovov pa z ljudmi.

Novice.

— **Za birmovanje in kanonično obiskovanje** se je za letos v ljubljanski škofiji določil konečno naslednji vspeored: 29. maja Rovte nad Logatcem, 30. maja Št. Jošt nad Vrbniko, 31. maja Dobrova pri Ljubljani. — Meseca junija 13. Ig. 14. Golo, 15. Kurešček, 20. Fužine (Weissenfels), 21. Dovje, 22. Koroška Bela, 23. Breznica, 24. Lesce, 25. Zasip, 26. Gorje (posvečevanje altarja), 27. Gôrje (birmovanje in kan. obiskovanje), 28. Koprivnik, 29. Srednja vas v Bohinju. — Meseca julija: 4. Kresnice, 5. Janče, 6. Prežganje, 7. Javor pod Ljubljano, 11. Brezovec, 24. Škofljan pri Turjaku, 25. Ribnica, 26. Poljane pri Ribnici, 27. Sv. Gregor pri Ortneku, 28. Želimlje, 29. Rudnik — Meseca avgusta: 1. Naklo, 2. Kovor, 3. Preddvor, 4. Kokra, 5. Velesovo, 7. Šmartin pri Kranju, 8. Škofja Loka, 9. Zalilog, 10. Sorica, 11. Selca, 12. Trata, 22. Borovnica (posvečevanje altarja, kan. obiskovanje in birmovanje). — Meseca septembra: 5. Št. Rupert (posvečevanje cerkve), 6. Št. Rupert (kan. obiskovanje in birmovanje), 13. Zaplana (posvečevanje cerkve, kan. obiskovanje in birmovanje).

— **Postojinsko jamo** so obiskali minoli teden: Kralj rumunski s kraljico, nadvojvoda luksenburški z nadvojvodinjo in knez Hohenzollernu s spremstvom. Goste sta pozdravila g. okr. glavar vitez Laschan in g. župan Vičič, ki sta bila tudi povabljeni na zajutrek. Krasoti postojinske jame so se visoki gostje divili in se vpisali v spominsko knjigo. — Rumunski kralj je tem povodom vladnemu tajniku in voditelju postojinskega okr. glavarstva gosp. vitezcu Laschanu podelil častniški križec rumunskega kronskega reda.

— **Prenos Kopitarjevih umrjochih ostankov v Ljubljano.** Obdor „Slov. Matice“ je v svoji zadnji seji sklenil, da se Kopitarjevi ostanki prihodnji mesec prenese v Ljubljano. Kakor znano se je pokopališče sv. Marka na Dunaju, kjer je pokopan velik slavist, naš rojak Jernej Kopitar že pred več leti opustil in se dotični prostor v kratkem zazida.

— **Primorske razmere.** Zadnjič smo priobčili interpelacijo posl. grofa Coroninija in tovarišev glede bolezni knezonadškofa goriškega provzročene vsled nekega političnega razgovora, katerega je imel z namestnikom Rinaldinijem. Knezoškofijski tajnik Zamparo je kot zvesti sluga lahonske vlade na Primorskem hotel ovreči trditve v interpelaciji. Posebno vladni listi na Primorskem so s slastjo priobčili Zamparov popravek. Poslanec gosp. grof Alfred Coronini je na izjavo Zamparovo odgovoril naslednje v listu „Reichswehr“: „Res je, da je prečastiti knezonadškof goriški, kakor rečeno v moji interpelaciji od dne 28. aprila, še le dne 1. aprila t. l. nevarno zbolel in da se nahaja v takem duševnem stanju, da daje povoda resnim skrbem; ni pa res, da je bil knezonadškof v takem stanu že pred 1. aprilom, torej pred splošno poznanim pogovorom namestnika viteza Rinaldinija s cerkvenim dostojanstvenikom na večer 31. marca; kajti, kako bi bilo sicer mogoče, da bi bil knezonadškof vsaki dan, izvzemši sredo, čital sv. mašo, da za blagor njeg. ekselence toli skrbni tajnik in njega prijatelji ne bi smatrali za potrebno, poklicati zdravnika in da bi bili dopustili toli dolg pogovor na večer dne 31. marca? Da se je pripravljala bolezen in da se je pojav

isti povspešil, je izrečno rečeno v tretjem odstavku moje interpelacije in je navedenih cela vrsta dogodkov, ki so provzročili to. O najbližjem povodu k pojavu bolezni, o predmetu in svrhi omenjenega pogovora sem se v drugem odstavku svoje interpelacije posluževal le neodločne oblike, ko sem navajal le vox populi. Vzlic temu se čutim prisiljenega, da nasprotno trditve spisatelja izjave o teh točkah proglasim neresničnimi dotlej, dokler se mu ne posreči dokazati resničnost istih, to pa tem bolj, ker ne soglašajo ž njim izjave goriške duhovščine in drugih poučenih oseb. Ni res, da sem stavil svojo interpelacijo labkomišljeno, na podstavi govoric in zlobnih insinujacij italijanskih liberalnih listov, marveč je res, da sem isto dobro pretehtal in premislil, da poizvedeb sicer nisem dobil in mi niso došle od spisovatelja izjave, pač pa od resnih mož in zdravnikov, katerim je bilo le predobro znano zdravstveno stanje knezonadškofa. Lahkomišljeno pa se mi vidi postopanje g. deklaranta, da je opustil poklicati zdravnika one dni pred 1. aprilom in posebno dne 31. marca, in da ni preprečil dolgega pogovora, ako je bila bolezen nje ekselence gosp. knezonadškofa taka, kakor jo slika on; lahkomišljena je tudi njegova trditev, da najbližji vzrok bolezni je bil dogodek, ki ni v nikaki zvezi z narodnimi in političnimi vprašanji, ne da bi navedel ta vzrok, kakor tudi njegova tako določna izjava, da se progovor najmanje ni dotikal narodnih bojev onih dnij, ko vendar ni bil navzoč na pogovoru in ni misliti, da bi bil — poslušal za vratmi.

— **Novačenje v Gorici.** Z ozirom našo zadnjo poročilo pod tem naslovom, se javlja, pa je tržaško namestništvo odredilo, da se bo nabor za občine Solkan, Grgar, Čepovan, Trnovo in Tribušo vršil dne 31. maja v Solkanu. Torej ne v mestu, temveč izven mesta. Tako korist so torej goriški Lahoni dosegli s svojim hujskanjem. Namesto, da bi dobili zaslužka od prišlih mladeničev, izostane jim ta popolnoma. Prav se jim godi.

— **Efektna loterija** se je dovolila kmetijski podružnici v Begunjah na Gorenjskem.

— **Novo jednorazredno šolo** je deželni šolski svet sklenil ustanoviti v Stari Oslici v škofjeloškem okraju, šolo v Vodica pa razširiti v dva razreda.

— **Revizija zemljiško-davčnega katastra.** G. baron Berg, ki je bil za Kranjsko voljen kot član osrednje komisije za revizijo zemljiško-davčnega katastra, se je odpovedal. Državnim poslancem iz Kranjske bo torej voliti drugega člana v to komisijo.

— **Zima v maju.** Trijaci — tudi ledeni svetniki imenovani — so storili letos svojo polno dolžnost, katero jim ljudski pregovor prideva. Presenetili so nas z pravcato zimo. Po deževni in viharni noči dne 12. maja je jelo v jutro po 7. uri tega dne snežiti kakor po zimi. Vsakdo si je mislil, to more trpeti kake pol ure, toda sneg ni prejenjal do poznega popoldneva. Zapal je tudi vse nižave in doline in to daleč na okrog. Sneg je napravil na polju in vrtilh znatno škodo, ker je pomandral žito in druge nasade. Drevje se je lomilo od teže snega. Občutni mraz utegne vse cvetje uničiti. Enako zimo so imeli v Belipeči in Kranjskigori že 7. maja. Zares lep maj!

— **Novo gasilno društvo** snujejo v Loškem potoku istotako v lški Loki pri Ljubljani.

— **Ponesrečil** je dne 5. maja 57letni posestnik Janez Dolinar iz Formah pri Škofji Loki. Splašil se je v prazen voz vprežen vol, s katerim je šel iz polja domov in Dolinar je pal z voza in se tako pretresel glavo, da je vsled poškodovanj dne 8. maja umrl.

— **Utopljenega** so našli dne 8. maja v strugi Majdičevega mlina v Kranji 35letnega monterja Franca Wegover ja iz Budapešte. Ponesrečenec je bil v službi pri Majdiču in je dne 6. maja precej vinjen najbrže zgrešil domov grede pot in pal v strugo ter utonil.